

Žijeme svoje životy veľmi rýchlo. Na rozhovory s rodičmi či starými rodičmi si zväčša nenájdeime čas. A potom, keď ich už niet, potom to ľutujeme. Z toho mála, čo nám ostalo v pamäti, si uchováваме spomienky. A že vedia byť krásne aj po rokoch, o tom je tento príbeh.

Sklenári

Sklenári z Valaskej Belej a okolia, medzi ktorých patrilo aj náš dedko František Kučera (1890 – 1970), chodili zasklievať okná až na Balkán, do Budapešti, Viedne a niektorí, ako to hovoria historické pramene, aj do Argentíny. Ich živnosť zvýhodnil cisársky patent Márie Terézie. Za 1. Československej republiky zasa Odborový zväz kočujúcich sklenárov. Tabuľové sklo kupovali v továrni na výrobu skla v blízkej osade Gápel, ktorú založili jezuiti z Trenčína (*od roku 1960 je miestnou časťou Valaskej Belej – poznámka redakcie*). Na jar naplnili drevenú debnu – krošňu sklom, zobrali pravítko – vinkel, tmeľ, nôž a hlavne diamant na rezanie a vybrali sa do sveta. Volali ich aj oknári a chodili na hauzírkky – hauzírovali. Niekde išli pešo, niekde ich odviezli vozom. Navštevovali dediny a mestá, aby vymenili rozbité sklá za nové. Dedinčania a mešťania sa im tiež postarali o jedlo a nocľah. Sklenári boli najviac vítaní v kaštieloch, palácoch a kostoloch, aby zasklili okná, dvere, obrazy a iné. Podelili si „rajóny“ a tam si aj dopĺňali sklo.

Boli to samoukovia, ktorí sa učili, od koho mohli. Na zimu sa vracali domov so svojím zárobkom. Niekto s väčším, iný s menším, podľa toho, ako vedel gazdovať a aké mal šťastie. No vždy to bolo viac, ako keby ostal hospodáriť doma. Zo sveta vždy prinášali všelijaké novoty. Ich ženy sa starali o deti, hospodárstvo alebo odchádzali na roboty na Žitný ostrov.

Náš dedko zapísal svojho syna, t. j. nášho otca Františka Kučeru ml., na učňovskú školu do Stupavy. Nevie, či to bolo ich želanie, alebo si to vyžadovala doba. Chlapci i dievčatá sa tam učili rôznym remeslám. Teóriu v škole a prax u majstrov, kde obyčajne aj bývali. Náš otec sa tak učil u majstra Jedličku. Odchádzal z domu ako 14 ročný s ponaučením, aby sa dobre správal, bol usilovný, poslušný a z taniera nevyjedol všetko, vždy tam niečo nechal, lebo majster sa bude báť, že neuživí takého hladoša a pošle

ho domov. Tento zvyk mu ostal až do smrti a nám deťom tiež. Po troch rokoch dostal výučný list. Bola to škola na úrovni, o čom svedčí fotografia. Končilo ju vyše 30 absolventov. Čitatelia na nej možno nájdú aj iné, im známe tváre. Po zložení tovarišských skúšok otec dostal tovarišský list. S ním mohol už samostatne pracovať.

Tovarišský list

OKR. ŽIVNOSTNÍČSKÉ SPOLOČENSTVO
V PRIEVIDZI

Podpísané spoločenstvo potvrdzuje, že František
Kučera, narodený(á) dňa 20. augusta 19 13
v Val. Belej, príslušný(á) do Val. Belej, pol.
okr. Prievidza, vyučil(a) sa riadne u člena spoločenstva
p. Bohuša Jedličku v Stupave ---- v dobe od
10. aug. 1927 do 10. aug. 1930 živnosti -----
sklenárskej ---, navštevoval(a) učň. školu v Stupave
v dobe od 1. okt. 1927 do 30. apr. 1929 s prospechom
chvalitebným a podrobil(a) sa dňa 16. októbra 19 29 skúške
tovarišskej pred skúš. komisiou spoločenstva, ktorú vykonal(a) s prospechom
výtečným, následkom čoho prehlasuje sa meno-
vaný(á) učeň(ica) za vyučeného(ú) a vydáva sa mu(jej) tento
tovarišský list.

Spolu s rodičmi odišiel z Valaskej Belej do Prievidze. Po zmene režimu a prijatých zákonoch v slovenskom štáte (*Prvej Slovenskej republiky – pozn. redakcie*), ktoré priali živnostníkom, začali pracovať obaja Kučerovci v sklenárskej dielni na námestí. Mali aj učňov a tovarišov. Okrem zasklievania okien brúsili sklo, rámovali obrazy a prevzali i obchod so sklenenými výrobkami, hrcami a domácimi potrebami. Pekné porcelánové obedové, čajové aj kávové súpravy a krištáľové misky zdobili mnohé domácnosti v Prievidzi a okolí. Za pultom predávala Paulínka Chudá z Necpál. No pani grófkou zo Zemianskych Kostolian vždy obsluhovali dedko. Ich svetaznalý život bol najlepšou školou. Ovládali etiketu, s ktorou u grófkou veľmi dobre uspeli.

Keď sa priblížil front, otec sa zapojil do povstania. Vozil na nákladnom aute strelivo a potraviny partizánom. Na Starých Horách ho Nemci zajali a odviezli do koncentračného tábora Gerlitz. Bol nasadený na vyvážanie hlušiny z podzemných chodieb. Po skončení vojny sa vrátil domov

vychudnutý „na kost“, že ho vlastná mat' nespoznala. Obchod v tom čase viedli dedko s mojou mamou a veru darilo sa.

Celý náš dom na rohu námestia (dnes tam stojí obchodný dom Prior) sa rodičia rozhodli odkúpiť od potomkov vdovy pani Gizely Gömöriovej. Majetok prešiel do ich vlastníctva 1. januára 1948. Vo februári prišiel prevrat, ktorý úplne zmenil majetkové pomery. Všetko zošáttnili.

Dedko boli skutočnou hlavou rodiny. Ich pracovitosť, prezieravosť, ctižiadosť a zdvorilosť robili z nich váženého človeka. Boli to „starý pán Kučera“. Veľmi chceli, aby ich vnúčatá boli školované. Na rodinných oslavách, keď bolo aj niečo v pohárikoch, často opakovali:

– *Ivan, keď prídem k Tebe, aby bolo na dverách napísané „indžiliér Kučera“!*

Želanie sa im splnilo až pri najmladšom vnukovi, no toho sa už, žiaľ, nedožili. Keď dedka vodilo z jednej strany chodníka na druhú, Ivan pribehol a chytil ich. Dedko na to:

– *Nechaj ma, nedrž ma, budú si myslieť, že mám vypité!*

Keď potom dom na Košovskej ceste, v ktorom sme bývali, spolu so susednými zbúrali pod výstavbu činžiaku, rozhodli sa stavať spoločný dom na Včelárskej ulici. Samozrejme, dedko chceli mať posledné slovo. Keď otec povedal, že treba odviezť vodu zo susedného pozemku, ktorý bol o pol metra vyššie, dedko odmietol:

– *A čo by ja susedovu vodu chytal?!*

Keď potom poriadne nalialo a v kredenci im plávali hrnce a pokrievky, otec im to vrátil:

– *Vidíš otec, a či sa Ťa susedova voda bude pýtať, kadiaľ má tiecť?*

Stále sú to úsmevné príhody, ktoré nevybledli ani po toľkých opakovaníach. Vždy sa na nich srdečne zasmejeme na rodinných stretnutiach pri káve u Kučerov (pre tých, ktorí nevedia, je to kaviareň na prízemí Priora s vchodom od ulice, na mieste, kde sme mali obývačku, pozri PO 3/05, s. 13).

Škoda, že sme sa s rodičmi a starými rodičmi nerozprávali viac, aby sme získali väčšie množstvo vedomostí a informácií o živote v minulosti. Už je to tak. Boli sme mladí a mladí sa málo obzerajú dozadu, hľadajú viac vpred.

Anna Šovčíková, rod. Kučerová (1941)

Poznámka redakcie – Pamätáte si na svoj rodný dom, na ulicu svojho detstva? Potrebujete poradiť, alebo doplniť neúplnú spomienku? Napíšte nám. Obdobie, ku ktorému sa váš príbeh či spomienka viaže nie je rozhodujúce. Ved' už včerajšie udalosti sú históriou.